

Lapinkämmekkä

Sumpnycklar

Dactylorhiza majalis subsp. *lapponica*

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Lapinkämmekän varsi on 10–40 cm korkea, ohut ja ontto, yläosasta tumman punaruskea. Lehdet ovat kapeansoikeat – suikeat – vastapuikeat, joskus kaarevat, päältä tumma- ja isotäpläiset ja alta sini- tai harmaanvihreät. Kukinto on lyhyehkö ja harva, tumman purppuranpunainen, kukkia on 5–15. Lapinkämmekkä kukkii kesä-heinäkuussa. Lajin tunnistaminen on usein vaikeaa suuren muuntelevuuden ja risteytymisalttiuden vuoksi. Aiemmin vaarantuneeksi luokiteltu kaitakämmekkä (*D. traunsteineri*) sisältyy nyt lapinkämmekkään.

Elinympäristö ja levinneisyys

Lapinkämmekkä on vaateliaskalkinsuosija. Sitä tavataan Inarin Lappia lukuun ottamatta koko maassa kasvistollisesti rikkaimmilla letoilla, lähdesoilla ja tunturisoistumilla.

Nykytila ja uhkatekijät

Lapinkämmekän kasvupaikkoja on tuhoutunut, kun ravinteikkaita soita on ojitettu ja raivattu aikanaan pelloiksi. Soiden ojitaminen ja kasvupaikkojen kuivuminen uhkaavat siitä edelleen, mutta nykyisistä uhkista merkittävin lienee kaivostoiminta. Kaivosvaltauksat ulottuvat usein parhaille lettoalueille, jopa suojelualueilla. Vain pieni osa lapinkämmekän kasvupaikoista on suojelualueilla.

Hoitosuosituks

Lapinkämmekän kasvupaikka rajataan kokonaan ojitusten ja hakkuiden ulkopuolelle. Lisäksi kasvupaikan ympärille jätetään suojavyöhyke, jota ei käsitellä. Ojitettujen lapinkämmekän kasvupaikkojen vesitasapainoa voidaan palauttaa lähemäs luonnontilaista tukkimalla ojia.

Lähteet

- Hakalisto, S. 1997. Lapinkämmekkä – lappnycklar. Teoksessa Rytteri, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 130–131.
- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005. Suuri Pohjolan kasvio. Suom. Vuokko, S. & Väre, H. Tammi, Helsinki. 928 s.
- Kekäläinen, M. 2012. Lapinkämmekkä – *Dactylorhiza lapponica*. Teoksessa: Rytteri, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 139–140.
- Kekäläinen, M. 2012. Kaitakämmekkä – *Dactylorhiza traunsteineri*. Teoksessa: Rytteri, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 142–143.

Kuva: Jouko Rikkinen, CC BY-NC 4.0, [Pinkka \(helsinki.fi\)](https://www.helsinki.fi/fi/pinkka)